

BEVEZETŐ

A XII. SZEVEDI MŰVELŐDÉSELMÉLETI NYÁRI EGYETEM

"KÖZMŰVELŐDÉS ÉS POLITIKAI MŰVELTSÉG"

CIMÜ ELŐADÁSSOROZATÁHOZ

Mai társadalmi, gazdasági és kulturális fejlődésünk fontos kérdését tüzi napirendjére a XII. Művelődéseméleti Nyári Egyetem. A műveltség, a kultúra sohasem légüres térben, kizárólag saját belső törvényei szerint halad előre, hanem döntően azoknak a kihívásoknak a hatására, amelyek a konkrét társadalmi, történelmi helyzetből fakadnak. Ez a műveltség szerkezetének alakulásában éppen úgy látható, mint a társadalmi folyamatokban játszott szerepének történelmileg változó módozataiban.

Fontos emlékezetünkbe idéznünk azt a tapasztalatot is, hogy minden nagy társadalmi kérdés megoldásában jelen volt és pótolhatatlan szerepet töltött be azoknak a műveltsége, akik cselekvő szerepet játszottak ebben, - s benne természetesen szélesebb értelemben, az egész társadalom kulturája is.

Most olyan körülmények között haladunk tovább a szocialista társadalom építésének útján, amikor a világban és az országban több olyan változás tapasztalható, amely messzemenően befolyásolja munkánkat, magatartásunkat az élet különböző területein. Ezek hatása alól a kultúra és a közművelődés sem vonhatja ki magát. Törekvésünket az a fő politikai irányvonal foglalja össze, amelyet átfogóan legutóbb az MSZMP KB 1983 áprilisi ülése fogalmazott meg. Ez kifejezi egyfelől a szándékot a tapasztalat által igazolt politika folytatására éppen úgy, mint másfelől a készséget - a bekövetkezett és folyamatban levő változásokból - az ország és a nép érdekeit szolgáló gyakorlati következtetések levonására.

Az MSZMP több mint negyedszázada folytatott politikája - amint ezt a tények és a személyes tapasztalatok egyaránt igazol-

ják - tényleges, nagy változásokat eredményezett a nép életében. A valóság talajára épülő, a dolgozó tömegek alapvető érdekeit követő, az eltérő érdekeket is integrálni képes - s így széles politikai szövetséget, a fő kérdésekben közmegegyezést és összefogást eredményező -, nyílt és őszinte politika bizalmat élvez lakosságunk túlnyomó többségében. Ez - a tapasztalaton is alapuló - bizalom nagy politikai és erkölcsi érték, amelynek különösen fontos szerepe van ezekben az években. A szocialista építés külső és belső feltételeinek ismert változásai miatt a magyar társadalom nagy próbatétel alatt és előtt áll. Az ennek való megfelelés a következő évtizedekben nagymértékben meghatározza utunkat. Az elmúlt évek tapasztalatai mutatják: képesek vagyunk kiállni a próbát, ha megőrizzük és erősítjük társadalmunk politikai egységét, összefogását - az előttünk álló nehéz és bonyolult feladatok megoldásához. A helytállásnak az is fontos feltétele, hogy megértsük a megváltozott feltételeket, reálisan lássuk cselekvési lehetőségeinket és kényszereinket, gyorsabban és rugalmasabban alkalmazkodjunk a - most már látható: nem rövidtávú kedvezőtlen - körülményekhez. Ennek érdekében változtatnunk kellett - és előre láthatóan változtatnunk kell a jövőben is - több olyan dolgon, amely a mai körülmények között nem szolgálja elég jól társadalmunk érdekeit. A kép teljessége és realitása érdekében hozzá kell tennünk: a változtatások vállalása nemcsak a külső gazdasági és politikai körülményekből fakadó radikális kényszerekkel függ össze, hanem - s ez a fontosabb - a belső fejlődésünk eredményeként kialakult lehetőségekkel és szükségletekkel is. Bármely eredőből fakadjon is azonban a változás, az alkalmazkodás a megváltozott viszonyokhoz; mindez új körülményeket és új követelményeket jelent munkánk különböző területein, a gazdaságban éppen úgy, mint a társadalmi, a politikai, az ideológiai és a kulturális életben.

A politika számára ez azt jelenti, hogy nemcsak a szükséges döntéseket kell meghoznia - számolva azok belátható következményeivel -, hanem figyelemmel kell lennie ezek továbbgyűrűző hatásaira és kölcsönhatásaira is, s ilyen körülmények között kell biztosítani a támogatást megvalósításukhoz. A korábbi - a tapasztalat által igazolt és a közvélemény bizalmát élvező - politikai irányvonal folytatása tehát a megérett új döntések meghozatalát, a változtatások elhatárolását is jelenti. S ez a sokrétű és a türelmes meg-

győző munkát is feltételezi - az egyetértés és a támogatás elnyeréséért - a megvalósításhoz.

A jelenlegi időszak próbatétel; nemcsak a politika számára, hanem népünk politikai műveltsége számára is. Nem könnyű megérteni a bekövetkezett változások összetett okait és kölcsönhatásait, s vállalni ezek következményeit munkánkban, mindennapi életünkben. Természetes, hogy az emberek igyekeznek eligazodni a világ és az ország mai dolgaiban, hiszen maguk olyan valós sorskérdésekben is érintettek, mint például a béke megőrzése vagy gazdaságunk továbbfejlődése. Szeretnék tudni, hogy mire számíthatnak az elkövetkező években, melyek az ország fejlődésének reális lehetőségei és távlatai, és mit tehetnek a problémák megoldásáért. A politikai közérzet és gondolkodás mai folyamatait mérlegelve figyelembe kell venni azt is, hogy a helyzet ilyen változása a kiegyensúlyozott fejlődés hosszabb időszaka után következett be; amikor a nemzetközi enyhülés, a dinamikus hazai gazdasági növekedés és az érzékelhető rendszeres életszínvonal-emelkedés talaján "megszoktuk" életünk akkori jellemzőit. A közvélemény pedig a feltételek bonyolultabbá, nehezebbé válásával nem számolt a jövőt illetően sem. De legyünk igazságosak: nemcsak a köznapi tudatban éltek illúziók a szocializmusban való előrehaladás útját, jellegét és ütemét illetően. Elméleti és ideológiai munkánk sem volt mentes bizonyos leegyszerűsítésektől és illúzióktól a jövőkép megrajzolásában. Ezért nem meglepő, hogy a mai nemzetközi és hazai nehézségek - így például a Lengyelországban három éve jelentkező gazdasági-társadalmi és politikai válság; a nemzetközi kommunista és munkásmozgalomban folyó viták - bizonytalanságot és zavart is kiváltottak a politikai gondolkodásban. Ezek vitákat eredményeztek fontos hazai és nemzetközi politikai kérdésekről. Nem hagyhatjuk figyelmen kívül azt a körülményt sem, hogy a nemzetközi ideológiai harc éleződése bennünket sem kerül el, az imperialista propaganda-központok mind nagyobb erőfeszítéseket tesznek annak érdekében, hogy a mai problémákról saját álláspontjukat fogadtassák el, hogy lakosságunk egy részét megtévezzék, s így aláássák társadalmunk politikai egységét. Hasonló célokat követnek az országon belüli kisebbségi ellenzéki próbálkozások is.

Mindebből következik, hogy jelenlegi körülményeink között objektíve megnőtt a politikai műveltség szerepe a társadalmunk előtt álló feladatok megoldásában, s ezért valós társadalmi szükséglet a politikai műveltség fejlesztését szolgáló munka erősítése.

A mögöttünk levő évek tapasztalatai azt egyértelműen alátámasztják - s alapul szolgálnak annak megállapításához is -, hogy népünk politikai érettségének nagy szerepe volt abban, hogy eddig álltuk a próbát. Felnőtt lakosságunk nagy többsége sok tapasztalatot szerzett, és a politikai állásfoglalást döntően befolyásoló tanulságokat vont le az elmúlt évtizedek társadalmi-történelmi mozgásaiból. A közélet különböző fórumain való részvétel, a szocialista demokrácia fejlődése jelentősen elősegítette az életünket determináló és befolyásoló összefüggések felismerését, a közös érdekek és törekvések melletti elkötelezettséget. Fontos szerepet játszottak a tapasztalatok tudatosodásában a politikai és az ideológiai munka változatos eszközei és formái, a közműveltség általános emelkedése, az oktatási és a kulturális intézmények és szervezetek.

Anélkül, hogy tulbecstülnénk a fejlődést, úgy ítéljük meg, hogy az objektív folyamatok hatására építve az elmúlt közel három évtizedben igen nagy és eredményes munkát végeztünk népünk politikai műveltségének megalapozása és fejlődése érdekében. Ennek pozitív hatásai fontos szerepet játszottak az elmúlt években bekövetkezett változások felismerésében és a szükséges alkalmazkodás előkészítésében. Megbízható alap ez az előttünk álló feladatok megoldásához, a helytálláshoz is.

Amikor a politikai műveltség fejlődésében elért kétségtelen történelmi eredményekről és ezek pozitív hatásairól szólunk, nem kívánjuk a jelenlegi fejlettséget sem eltulozni, sem azt a benyomást kelteni, hogy ez - mai állapotában - elégséges az előttünk álló feladatok megoldásához. Arra is emlékeztetnünk kell, hogy a mai politikai műveltség sokrétű és differenciált fogalom: mind a lakosság különböző rétegeit, mind magának a politikai műveltségnek a szerkezetét tekintve - amiről a soron következő előadások majd részletes képet adnak. Most azt szeretném hangsúlyozni, hogy helytállásunk egyik fontos feltétele a mai politikai műveltség továbbfejlesztése, gazdagítása, árnyaltabbá tétele. Ez nemcsak a végbemenő

folyamatok megértéséhez és elvállalásához nélkülözhetetlen, hanem jól szolgálja az aktívabb kezdeményezést és a nagyobb felelősségvállalást, amelynek révén új alkotó energiák szélesebb körű kibontakoztatása lehetséges.

A politikai műveltség színvonalának emelésében nagy szerepe van annak, hogy a politikai elmélet milyen mélyen és hitelesen világítja meg és tudatosítja a társadalmunkban végbemenő politikai folyamatokat. A politikatudomány önálló tudománnyá "emancipálódása" nálunk az elmúlt években kapott nagyobb lendületet; s Önök most betekintést kaphatnak a kutatások eddigi eredményeibe - a következő napok néhány előadásából.

A politikai műveltség természetesen nemcsak a politikatudományi szakismeretek függvénye. Elméleti vonatkozásban más tudományok eredményeivel és azoknak a közgondolkodás részévé válásával is szorosan összefügg. Jelentőségük miatt ilyen vonatkozásban is külön szeretném hangsúlyozni a történettudományok, a közgazdaságtudományok és a filozófiai tudományok szerepét és hatását. S éppen azért - mert a politikai műveltség mindig is meghatározott ideológiai, világnézeti bázison alapul - munkánk szempontjából meghatározó társadalmunk ideológiai légkörének kedvező alakulása, az ideológiai élet és az ideológiai munka fejlődése. Ehhez éppen úgy nélkülözhetetlen a marxizmus-leninizmus eszméinek aktív és meggyőző terjesztése, álláspontunk érvelő kifejtése és védelmezése a téves nézetekkel szemben, mint az elmélet alkotó fejlesztése, a mai valóság és a közelmúlt, a hazai és a nemzetközi folyamatok, valamint a közöttünk levő összefüggések mélyebb feltárása. A társadalom előrehaladásával az ideológia is fejlődik, a valóság, a gyakorlat változása elkerülhetetlenül módosít egyes korábbi tételeket is. Éppen ez a szoros kapcsolat a valósággal és a gyakorlattal, az érzékenység és a reagálóképesség az egyik biztosítéka annak, hogy ideológiánk be tudja tölteni szerepét, s megbízható alapul szolgál a politikai műveltség fejlődéséhez is.

Mindaddig a politikai műveltség szükséges fejlődésének elméleti feltételeiről volt szó. Nyilvánvaló azonban, hogy a döntő szerepet ebben a széles értelemben vett társadalmi gyakorlat, s maga a politikai gyakorlat - politikai rendszerünk, intézményeink működé-

se, az állampolgárok politikai tevékenysége - és az ennek során szerzett tapasztalatok játsszák. A politikai műveltség nem fejleszthető a gyakorlattól elvonatkoztatott "felvilágosító" munkával. Törekvéseink reális alapjául a szocialista demokrácia fejlesztését szolgáló következetes munkánk szolgál, amely azon a felismerésen alapul, hogy a demokratizmus szellemében kibontakozó kezdeményezés és öntevékenység újabb alkotó energiákat hozhat mozgásba társadalmunk előrehaladása érdekében, s egyben növeli a felelősséget és a személyes ügyként vállalt célokkal való azonosulást is. A tényleges előrelépés, amely a demokrácia fejlődését a társadalom működésének hatékonyságában is megtestesíti, nemcsak a szándékoktól és a lehetőségektől függ. Konkrét lépések szükségesek - és vannak folyamatban - politikai rendszerünk működésének hatékonyabbá tétele, egyes elemeinek korszerűsítése, tartalmasabb, érdemibb működése érdekében. Ennek hatásai várhatóan ösztönözní fogják a politikai műveltség emelését is.

Nagy szerepet töltenek be a politikai műveltség fejlesztésében az oktatás, a tájékoztatás, a propaganda és a művelődés intézményei és szervezetei. Erről a program szerint több előadás hangzik el, amelyek sokoldaluan elemzik majd az ilyen célú munka során szerzett pozitív tapasztalatokat, reálisan feltárják a meglevő gyengeségeket és fogyatékosságokat, beavatnak azokba a tervekbe, amelyekkel a továbblépést kívánják elősegíteni. Ezért nem szükséges ezekre most kitérni. Ennek a sokrétű és gazdag tevékenységnek két területét azonban mégis szeretném érinteni. Az egyik a politikai propaganda, a másik a közművelődés.

Az említett intézmények és szervezetek körében és tevékenységével kölcsönhatásban a propaganda rendeltetésénél fogva közvetlen szerepet tölt be a politikai műveltség formálásában. Széles körben ismerteti politikai céljainkat, törekvéseinket, terjeszti ideológiánkat, a marxizmus-leninizmus eszméit, tudatosítja a történelmi tapasztalatokat és tanulságokat. Propagandánk az elmúlt években is igyekezett lépést tartani a növekvő követelményekkel, elősegítette a szocialista építés kérdéseinek megértését és megoldását, hozzájárult a mai belpolitikai légkör és a közgondolkodás pozitív vonásainak erősítéséhez. A Központi Bizottság 1983 áprilisi ülése az eredményeket elismerve azt is megállapította, hogy a párt agitációs és

propagandamunkája nem tudott elég gyorsan és rugalmasan alkalmazkodni a nehezebb, bonyolultabb feltételekhez, az új kérdésekre néha nem tudtunk megfelelően válaszolni.

A tapasztalatok azt mutatják, hogy az emberek elsősorban a mai problémákra keresnek és várnak választ. Propagandánk ott ér el valóban meggyőző hatást, ahol ki tudja elégíteni ezt az igényt, és úgy szól az elméleti kérdésekről, hogy ez elősegíti a mai folyamatok összefüggéseinek megértését is. Sajnos ezt ma még nem sikerül mindenütt megvalósítani. Nem ritka, hogy egy-egy téma tárgyalása tulságosan elvont, nem ad módot a gyakorlati alkalmazás lehetőségeinek felismerésére, s így nem vált ki kellő érdeklődést a résztvevőkben, kevés nyomot hagy a szemléletben és a meggyőződésben. A formalizmus és a rutin, az elméleti bátortalanság ilyen megnyilvánulásai rontják propagandánk hitelét, ezért megszüntetésükre nagyobb erőfeszítéseket kell tennünk. Különösen káros ez a jelenlegi helyzetben, amikor egész sor új kérdés vetődik fel a társadalmi-politikai gyakorlatban; s a kitérés - akár elvont általánosításokkal is - ezek megválaszolása elől nem kívánatos spontán hatásoknak nyit utat.

Az MSZMP a marxizmus-leninizmus alkotó alkalmazásával - mint az elmúlt negyedszázad során annyiszor - az ország és a nép érdekeinek megfelelő konkrét megoldásokat alakított ki a felvetődő problémákra. Ezek - a helyzet követelményeinek megfelelően - olykor eltérnek a korábban megszokott megközelítésektől, módszerektől. A propaganda egyértelmű és aktív kiállása is szükséges ahhoz, hogy tudjunk az ilyen esetekben kezdetben természetesen megnyilvánuló meg nem értésen és idegenkedésen. Elő kell segítenie annak felismerését, hogy politikánk megvalósításának, a szövetség erősítésének és folyamatos megújításának nélkülözhetetlen feltétele, hogy a párt megfelelő válaszokat adjon a társadalmi fejlődés új kérdéseire. A propagandának aktívabb szerepet kell vállalnia az új, az alkotó gondolatok elfogadtatásában, a társadalmunkban megfogalmazódó új felismerések, és pozitív kezdeményezések felkarolásában.

Ennek során figyelembe kell venni azt a tapasztalatot is, hogy a szükségszerű változást az ideológiában nehezíti egyrészt a meg-

szokotthoz való tulzott ragaszkodás, az új megoldásoktól és megközelítésektől való idegenkedés, végeredményben: az ideológiai konzervativizmus. Másrészt – s ez sem kisebb veszély! – a változások tuldimenzionálása, felelőtlen eltulzása, ami történelmi vívmányaink lebecsüléséhez, a marxizmus-leninizmus elvi és módszertani alapjainak megkérdőjelezéséhez vezethet; az elméletben a relativizmushoz, a magatartásban pedig egy parttalan kriticismushoz, sőt cinizmushoz. Ideológiánk gazdagítása, továbbfejlesztése során érzékenyen kell reagálnunk mindkét oldalra: határozottan fellépni mind a szocialista építőmunkánk eredményeinek lebecsülésével, a marxizmus-leninizmus alapelveinek kétségbevonásával, mind az ideológiai konzervativizmus megnyilvánulásaiival szemben. A viták során nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy vitapartnereink túlnyomó többsége a szocializmus hive, politikai szövetségeseink, vagy – éppen a korrekt szellemben, érvelően lefolytatott vita eredményeként – az lehet.

Tehát: a megnövekedett követelményeknek úgy felelhetünk meg, ha politikai propagandánk szorosabban kapcsolódik a mai társadalmi valósághoz, figyelmét jobban összpontosítja a szocialista építés és a nemzetközi fejlődés mai folyamataira.

Figyelemre méltó tapasztalatunk az is, hogy a politikai kérdések egyes munkahelyeken, területeken, rétegekben eltérő módon és hangsúlyokkal vetődnek fel, ezért nem lehet uniformizált programok szerint és válaszokkal érdemi hatást gyakorolni a politikai gondolkodásra és állásfoglalásra. A jelenleginél nagyobb területi és rétegdifferenciáltságra van szükség a témákban, módszerekben és formákban egyaránt. Megkülönböztetett figyelmet és felelősséget igényel ilyen vonatkozásban is mindnyájunktól az ifjúság körében végzett munka. A nagyobb differenciáltság azonban nagyobb felelősségvállalást, tartalmi elmélyültséget és kezdeményezést, önállóságot feltételez a helyi szervek és intézmények munkájában.

S még egy tapasztalatról: ma egyre inkább olyan emberek vesznek részt politikai eszmecseréinkben, akik különböző forrásokból – így vagy úgy – tájékozottak a politikai és a társadalmi élet eseményeiről, több-kevesebb közéleti tapasztalattal rendelkeznek. Van saját véleményük, észrevételeik a társadalmi gyakorlat különböző

területeivel kapcsolatban, és igényük, hogy az elméleti tételeket és személyes tapasztalataikat egybevevessék. Mindazoknak az intézményeknek és szervezeteknek, amelyek a politikai gondolkodás formálásában részt vállalnak, figyelembe kell ezt venniük. A szervezettség szükséges kereteit és az oktató munka célszerű méreteit megőrizve jobban kell élni a kötetlenebb, a rugalmasabb formákkal és módszerekkel, a különböző fórumok, konzultációs előadások és viták lehetőségeivel. A politikai műveltség alakítását szolgáló fórumokon teret kell nyitnunk a nyílt és őszinte vitáknak - korrekt légkörben tárgyalva az eltérő véleményeket és tapasztalatokat is -, ugyanakkor meggyőzően, tényszerűen és szenvedéllyel képviselve a párt álláspontját, a marxizmus-leninizmus eszméinek és világnézetének igazát. Biztosítani kell, hogy a viták során világossá váljon: mire törekszik a párt, mit helyesel és mit ellenéz. Álláspon-tunk polemikus és kritikus kifejtése elősegíti a nézetek tisztázódá-sát, a közös érdekek mélyebb felismerését, s ezáltal a politikai egyetértés erősödését is.

Végül ezzel a tapasztalati körrel kapcsolatban: csak azok segíthetnek jól a politikai műveltség gyarapításában másoknak, akik maguk is meggyőződéssel vállalják politikánkat, ideológiánkat, felkészültek és "napra készen" tájékozottak. A munka erősítése ebben az irányban nem a rendezvények számának növelését igényli elsősorban, hanem a minőség javítását. E néhány tapasztalatot a propagandáról említettem meg. Hasonló problémák más szervezetek és intézmények munkájában is előfordulnak. Ilyen esetben másoknak is reális, kritikus elemzést és a következtetések levonását tudjuk ajánlani.

Ami a közművelődés tapasztalatait és lehetőségeit illeti a politikai műveltség fejlesztésében, arról hozzáértő előadók fejtik ki itt, a következő napokban álláspontjukat.

Szeretnék azonban emlékeztetni arra, hogy azok a célok és törekvések, amelyekről most eszmecsere-t folytatunk, nem újak. Kifejezésre jutottak a Központi Bizottság "Művelődéspolitikai irányelveiben", amelyek éppen negyedszázaddal ezelőtt fogalmazták meg először átfogóan a párt művelődéspolitikáját. S áthatották azt a programot is, amelyet közel egy évtizede hagyott jóvá a Központi

Bizottság a közművelődés fejlesztésére. Ebben elvként jutott kifejezésre, hogy a szocializmus építése nemcsak gazdasági folyamat és nemcsak a makrostrukturák átalakulása, hanem a kultúrában objektívalódott és akkumulálódott közös emberi értékek szubjektív, személyes műveltséggé és a munkában, a mindennapi életben megjelenő igényekké, képességekké és készségekké válása is, amelyek egyre szélesebb rétegek életét és tevékenységét teszik tartalmasabbá, gazdagabbá, értelmesebbé. Ennek a programnak természetesen része a közéleti aktivitáshoz szükséges politikai műveltség társadalmi méretű fejlődésében való közreműködés is. S bár ez a program nem valósult - nem is valósulhatott - meg az elfogadása óta eltelt években, de nem is került le napirendről, mert nem kerülhet le, ugyanis célkitűzései a szocialista építés szerves részét képezik. Maga a program és az ennek alapján végzett munka kétségtelenül pozitív szerepet játszott művelődéspolitikai céljaink társadalmi méretű tudatosodásában, a szemlélet formálásában, a közművelődés társadalmi bázisának szélesítésében és a cselekvés ösztönzésében. A gyorsabb ütemű és teljesebb megvalósításnak nem kedvezett a körülmények alakulása. A "hogyan élünk?" kérdése mellett tovább maradt első számú kérdés a "miből élünk", mint gondoltuk, s ennek megoldása minden másnak az előfeltétele.

A nemzeti jövedelem belső felhasználásának mérsékeltebb növekedése, a beruházások korlátozása és a költségvetési kiadások növekedési ütemének elkerülhetetlen csökkentése következtében a közművelődés fejlesztéséhez szükséges anyagi eszközök nem álltak - az 1974-ben elgondolt és a valóban szükséges - bővülő mértékben rendelkezésünkre. Talán meg lehet kockáztatni azt is, hogy voltak bizonyos illúziók is a megvalósulás folyamatát illetően: "simábbnak", egyszerűbbnek, a határozatok és törvények végrehajtásának "szokásos menetrendje" szerint "szervezhetőbbnek", intézményes uton megoldhatóbbnak tűnt, mint amilyennek a gyakorlat alapján bizonyult. A bekövetkezett változások ismételten és nagy erővel juttatják kifejezésre a gazdasági, a társadalmi és a kulturális fejlődés összefüggését. A társadalmi cselekvés és érdeklődés előterében a pozícióink megőrzésével és javításával összefüggő "létkérdések" állnak, a társadalom energiái ezek megoldására koncentrálnak. A kultúrának és a műveltségnek is részt kell vállalnia ebben, s így maga is ezek megoldásának folyamatában "működik" és alakul.

A közművelődésre vonatkoztatva - véleményem szerint - ez azt jelenti, szorosabban kell kötődnie ezekhez a "nagy kérdésekhez", hogy társadalmi értékét gyakorlatilag igazolja. Ez a következtetés - és egyben: követelmény - fogalmazódott meg az elmúlt év márciusában, amikor az országgyűlés a közművelődési törvény végrehajtásáról szóló beszámolót tárgyalta meg. A további teendők között itt első helyen "a politikai kultúra fejlesztése, a világnézeti nevelés és az állampolgári felelősség növelése, a szocialista eszméknek a gyakorlatban való érvényesítése, a szocialista erkölcs erősítése" áll. S az az utmutatás, hogy "ki kell alakítani a politikai tájékoztatás, nevelés stb. olyan módszereit, amelyek a társadalmi-gazdasági szerepvállalást, az aktivitást segítik elő".

A feladat tehát: a közművelődés nagyobb szerepvállalása a politikai műveltség, az eszmei elkötelezettség fejlesztésében. Indokolt, hogy megvalósításához a közművelődés irányítói és szakemberei elemezzék ilyen irányú munkájuk tapasztalatait; mérlegeljék: hol és hogyan élünk jól a lehetőségekkel; hol vannak - és miért - a formális, senkit sem vonzó "üresjáratok"; s azt is: hol vannak még nem eléggé kiaknázott vagy széles körben fel sem ismert lehetőségek. Ezért nagyon időszerű az idei nyári egyetem témaválasztása. Azt hiszem, nem tévedünk, ha azt mondjuk: ennek a mai helyzet által előtérbe állított közművelődési követelménynek az eredményes megvalósítása elsősorban a közművelődés irányítóinak és szakembereinek a politikai műveltségén és elkötelezettségén, a feladat vállalásán és helyes értelmezésén, a politikai kultúra fejlesztéséhez való hozzáértésén múlik.

A XII. Művelődéstudományi Nyári Egyetem komoly hozzájárulás lehet ennek a felelősségteljes feladatnak az előmozdításához azáltal, hogy gazdagítja a résztvevők ismereteit, kritikusan feltárja és megvitatja az ilyen irányú munka tapasztalatait és gyengeségeit, felelős eszmecserével segíti elő a feladatok helyes értelmezését, s így ösztönzi a közművelődési szemlélet és gyakorlat mai igényeknek megfelelő továbbfejlődését.